

Verduurzaming bedrijventerreinen nog blinde vlek

Eind oktober nam demissionair minister Adriaansens (EZK) een opvallend advies in ontvangst over de verduurzaming van bedrijventerreinen. Opsteller is de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli). Het advies kwam tot stand onder aanvoering van commissievoorzitter en raadslid Erik Verhoef. "Ons land telt meer dan 3400 bedrijventerreinen", laat hij in een interview met MilieuMagazine weten. "Stuk voor stuk speelt hier van alles op het gebied van energie en afval. Toch krijgt het verduurzamen van de terreinen slechts mondjesmaat aandacht. Dit moet veranderen en snel ook." Het advies zet de piketpaaltjes uit.

REDACTIE

Het Rli-advies is toegespitst op de thema's klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit, energietransitie en ruimtelijke efficiëntie en landschapskwaliteit. "Op al die vijf terreinen is actie nodig om te komen tot verduurzaming van onze bedrijventerreinen. We adviseren het Rijk om op de vijf thema's meetbare doelen en tijdspaden te formuleren." Het toekomstbeeld dat hieruit voortvloeit, is in het advies gevisualiseerd (zie figuur). "Dit is niet bedoeld als mal voor ieder individueel terrein", benadrukt Verhoef. "Wel dient het voor alle terreinen als inspirerend beeld om naar toe te werken."

Kansen en valkuilen

Een eerste wenkend perspectief betreft het realiseren van EnergieHubs. "Deze hubs stellen bedrijven in staat om gezamenlijk energie op te wekken, uit te wisselen en op te slaan. Dit draagt tegelijkertijd bij aan het verminderen van de netcongestie. Op een aantal plekken in ons land gebeurt dit al en de resul-

taten smaken naar meer. Hierin investeren draagt wezenlijk bij aan zowel het verduurzamen van onze energievoorzieningen als het verminderen van de netcongestie." De potentie is enorm. "Het gaat om maar liefst 3 tot 4% van onze totale jaarlijkse elektriciteitsbehoefte. Dit staat ongeveer gelijk aan de opbrengst van een nieuwe kerncentrale." Op het gebied van circulariteit liggen er eveneens flinke uitdagingen. "Denk aan het bundelen van afvalstromen en het onderling delen van materialen. Zowel samenwerking binnen als tussen bedrijventerreinen is daarbij van belang." Ook op andere terreinen valt winst te behalen.

Organisatie ontbreekt

Uit gesprekken van het Rli met bedrijven blijkt dat zij het individueel moeilijk vinden om te doorzien wat van hen verwacht wordt. "Ze hebben te weinig zicht op de stip op de horizon om naar toe te werken." Ondanks de enorme potentie zit er daardoor nauwelijks lijn in het verduurzamen van bedrijventerreinen. "Waar het momenteel vooral aan schort is het ontbreken van organisatiegraad. Bij slechts 20% van de terreinen is sprake van een vorm van organisatie. Daarom moet het Rijk het bundelen van de krachten stimuleren, bijvoorbeeld met fiscale middelen. Op den duur moet organisatievorming wettelijk worden verplicht."

De bedrijven op ieder terrein opereren over het algemeen volstrekt individueel. "Veelal gaat het om gezamenlijke opgaven zoals wateropvang, het verminderen van de hittestress of het vergroenen van de terreinen. Hetzelfde geldt voor het realiseren van EnergieHubs, denk alleen al aan het benutten van een groot dak met zonnepanelen van het ene bedrijf en het leveren van de stroom aan het andere. Naast duurzaamheidswinst biedt het gezamenlijk optrekken overigens ook zicht op kostenbesparingen."

Versnipperd beleid

Het advies is op verzoek van de minister van EZK gemaakt en daarom ook aan haar aangeboden. "Op zich logisch, want de duurzaamheidsdoelstellingen met de daarbij behorende tijdspaden zijn zaken waarvoor de minister aan zet is." De bal ligt sowieso voor een flink deel bij de overheid. "Zo is er sprake van versnippering van het beleid. Meerdere departementen houden zich hier mee bezig met als gevolg dat de coördinatie verre van optimaal is. Ook de rol- en taakverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten is niet helder. Veel bedrijven weten dan ook vaak niet bij welk loket ze moeten aankloppen voor vergunningen, subsidie of ondersteuning." Het Rli raadt in haar advies aan op paal en perk te stellen aan de versnippering. "Bij voorkeur krijgt EZK de regie over het

'Georganiseerde samenwerking is cruciaal om de doelen te realiseren'

pakket van opgaven uit ons advies. Bundeling van de programma's en subsidies helpt eveneens om snel resultaten te boeken"

Ondergeschoven kindje

Goed nieuws is wel dat er bij overheden over de gehele linie meer aandacht komt voor het verduurzamen van bedrijventerreinen. "Het was heel lang een blinde vlek op de overheidsradar, echt een ondergeschoven kindje. Tegelijkertijd blijkt uit ons advies dat er nog grote stappen te zetten zijn. Eigenlijk zou het opzetten van een organisatie zoals ik zojuist schetste voor ieder bedrijventerrein verplicht moeten worden. Dit heeft op termijn onze voorkeur. Daarnaast zou ieder terrein een parkmanager moet aanstellen. Wij adviseren om dit soort zaken eerst verleidelijk te maken. Mocht dit toch te weinig zoden aan

Hergebruik verpakkingsmateriaal

Het bedrijventerrein Waarderpolder in Haarlem heeft de ambitie om een circulair bedrijventerrein te worden. Er lopen sinds kort enkele initiatieven. Eén daarvan betreft een meubeltransportbedrijf op het terrein. Dit bedrijf heeft wekelijks containers vol karton, plastic, foam, schuim en ander verpakkingsmateriaal over. Dit afval kan de ondernemer hoogwaardig kwijt bij afnemers in de nabije omgeving. Zo is het foam en schuim een veelgevraagd product bij een in de buurt gevestigde supermarkt voor knutselmateriaal. Daarnaast hebben diverse partijen op het terrein houtstof, zaagsel en houtkrullen over. Parkmanagement Waarderpolder beheert deze 'reststroom' en zoekt afzetkanalen voor grotere volumes. (Cirkelstad, 2022)

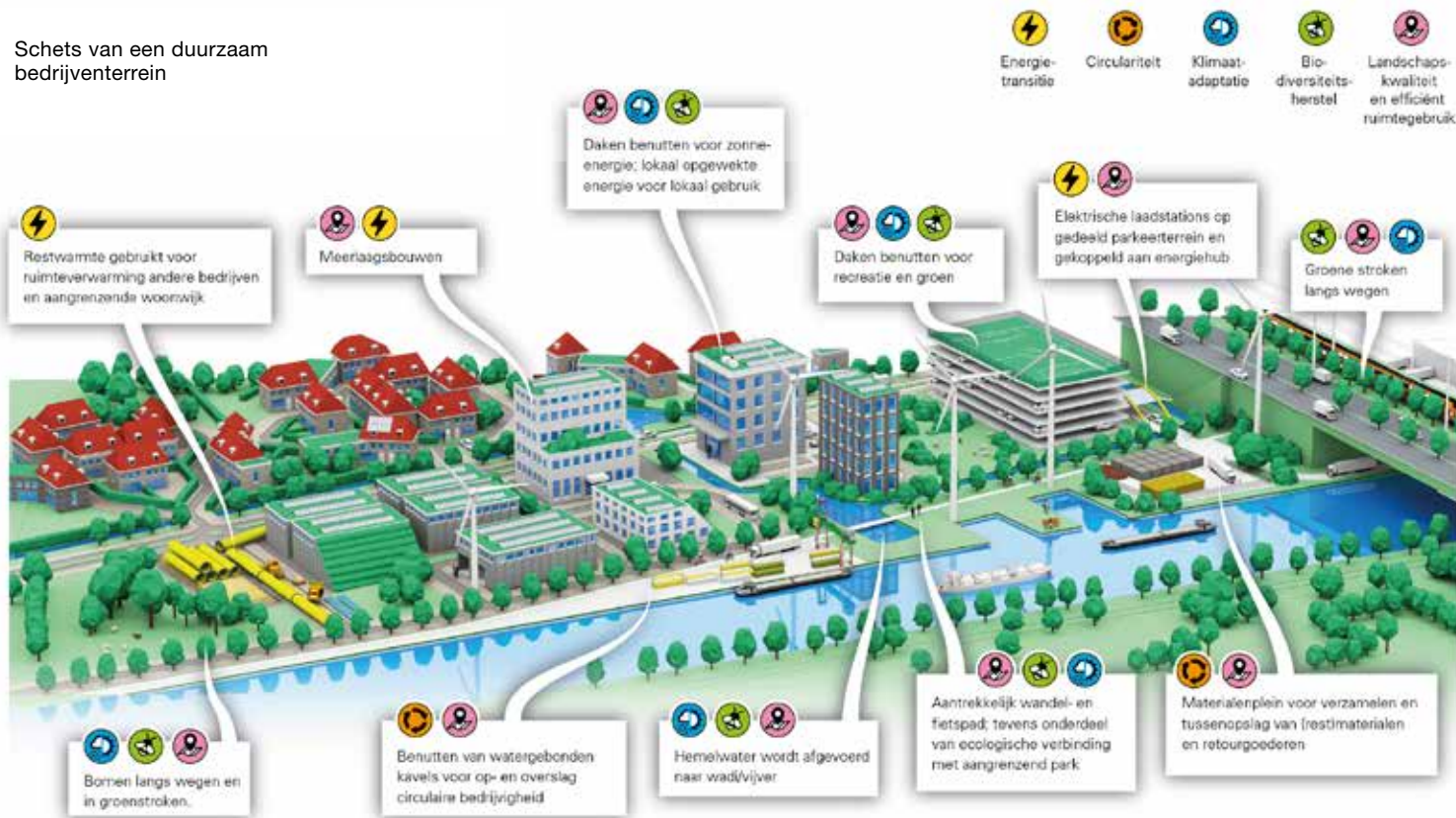
Erik Verhoef: "Bedrijven hebben individueel te weinig zicht op de stip op de horizon om naar toe te werken"

Programma 'De Grote Oogst'

'Grote Oogst' is een programma van de provincie Noord-Brabant. In samenwerking met onder andere gemeenten, VNO-NCW, parkmanagement, waterschappen en de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij zijn dertien bedrijventerreinen geselecteerd. Samen zijn ze goed voor 65% van het energieverbruik van alle in totaal zeshonderd bedrijventerreinen in de provincie. Hier valt dus met een verduurzamingsslag de grootste oogst te behalen, te meer daar er op de terreinen

veel kans is op hitte, droogte en wateroverlast. De provincie streeft naar een energiebesparing van 50% in 2030. Ook moet tegen die tijd het materiaalverbruik zijn gehalveerd. Voor de verduurzamingsopgave stelt de provincie € 3,25 miljoen beschikbaar. Het geld is onder meer bedoeld voor het opzetten van een organisatie op het bedrijventerrein. De opgedane kennis zal worden gedeeld met de overige bedrijventerreinen in Noord-Brabant.

Schets van een duurzaam bedrijventerrein

de dijk zetten dan is verplichten uiteindelijk onvermijdelijk. We hopen echter dat dit niet nodig zal zijn en het gros van de bedrijventerreinen zich vrijwillig organiseert. Wat helpt is de parkmanagers in hun eerste jaren te subsidiëren, maar dan wel als voorwaarde dat men de krachten bundelt in een vereniging of stichting.”

Rolverdeling

Het Rli adviseert het Rijk om kaders op te stellen voor de verduurzamingsopgaven die op vrijwel alle bedrijventerreinen spelen. “Hoewel ieder terrein anders is, hoeft het wiel op hoofdlijnen natuurlijk niet 3400 maal

Ondergronds netwerk

De gemeente Urk werkt aan de aanleg van een warmtenet. Hiermee kunnen (visverwerkende) bedrijven via een ondergronds netwerk warmte kwijt aan woningen in een nabijgelegen wijk. Op hun beurt krijgen ze koude terug om hun koelmachines efficiënter laten draaien. De gemeente heeft een meerderheidsbelang in de organisatie die het energienet aanlegt en exploiteert. Het warmtenet is een belangrijke stap op weg naar een aardgasvrij Urk. Voor de aanleg ontvangt Urk subsidie van de provincie Flevoland.

‘Bedrijven kunnen zelf elektriciteit gaan opwekken en aan elkaar leveren’

opnieuw te worden uitgevonden.” Op uitvoeringsgebied dicht het adviesorgaan een relatief grote rol toe aan de provincies. “In de eerste plaats omdat bij met name de kleinere gemeenten de kennis en capaciteit ontbreekt om dit voortvarend op te pakken. Een wat hoger ruimtelijk schaalniveau zorgt bovendien voor meer eenheid in de aanpak. Op hun beurt zien we voor gemeenten een rol om samen met de bedrijventerreinen plannen van aanpak op te stellen. Daarnaast is de gemeente natuurlijk altijd de vergunningverlener. Tot slot is er een rol voor de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen. Zij kunnen zich ontwikkelen tot expertisecentra.”

Nieuw kabinet

“Neem kennis van ons advies en doe je voordeel ermee.” Aldus luidt de oproep van Verhoef aan het nieuw te formeren kabinet: “Ons advies bevat een consistente set aanbevelingen om in de komende kabinetsperiode daadkrachtig werk te maken van het verduurzamen van bedrijventerreinen. Zorg er met name voor om invulling te geven aan de ontbrekende schakels en mechanismen. Neem daarbij ook eens kennis van de grote rol die bedrijven op die lappendeken aan terreinen spelen voor de duurzaamheidsopgave waar we voor staan. Dan realiseer je je pas echt

welke kansen hier liggen voor het vormgeven van zowel de energietransities als de circulaire economie.”

Koplopers

Uit de resultaten van koplopers blijkt zonneklaar dat het Rli-advies geen papieren tijger is, constateert Verhoef tot slot. “We hebben een aantal voorlopers kunnen identificeren. Toeval of niet, maar dit zijn veelal juist de terreinen waar die organisatiegraad al tot stand is gekomen. Maar buiten kijf staat dat het voorsnog om klein bier gaat. Er zal heel veel moeten veranderen. ●●●

Meer over het advies

Op de website van het Rli, zie de QR-code staat niet alleen het advies en het persbericht maar ook aanvullende informatie. Bijvoorbeeld een podcast, een essay en een rapport van de Stec-groep met feiten en cijfers.